

Đời sống văn hóa giữa nông thôn và thành thị lâu nay vẫn luôn có sự cách biệt lớn. Việc có thể xóa khoảng cách này để người dân nông thôn được tiếp cận văn hóa như ở thành phố hay không từ lâu đã trở thành vấn đề khiến nhiều cấp, ngành quản lý không chỉ trong ngành văn hóa phải trầm trồ

Có thể xóa khoảng cách văn hóa giữa nông thôn và thành thị?

● Nguyễn Hương

SỰ CÁCH BIỆT VĂN HÓA GIỮA NÔNG THÔN VÀ THÀNH THỊ

Đời sống văn hóa ở nông thôn có thể nói là thua kém thành phố mọi mặt. Các chương trình ca nhạc, nghệ thuật chẳng mấy khi nào tổ chức ở nông thôn, nhà văn hóa, thư viện, rạp chiếu phim khu vui chơi cho người lớn, trẻ em cũng rất hạn chế.

Khác với trẻ em thành phố được tiếp cận với sách, báo, chuyện, phim một cách rất đơn giản thì trẻ em nông thôn thiếu thốn về mọi thứ. Đừng nói những thứ quá xa vời như những khu vui chơi, giải trí cao cấp hiện đại với đầy đủ các trò chơi mới nhất mà đến ngay cả một sân chơi con con

với vài trò chơi căn bản đối với trẻ em nông thôn cũng là điều xa xỉ.

Những sân chơi để trẻ em có thể phát triển trí tuệ một cách toàn diện gồm những thứ đồ chơi có thể vừa chơi, vừa học, sách, truyện... hầu như không có mặt ở nông thôn, tất nhiên ở vùng sâu vùng xa lại càng thiếu. Khác với ở thành phố, không gian ở nông thôn rất rộng rãi nhưng lại không được đầu tư xây dựng sân chơi hay các nhà văn hóa cho trẻ nhỏ. Ở một số tỉnh lớn tuy có nhà văn hóa thì hầu hết lại đang gặp phải một thực trạng đó là thiếu sách báo, truyện, văn phòng phẩm nên mặc dù có cũng không thu hút được các em nhỏ. Thiếu

sân chơi, thiếu nhà văn hóa, thư viện những trò chơi bổ ích giúp trẻ phát triển trí tuệ toàn diện, trẻ em ở nông thôn đành tự tìm đến những trò chơi riêng cho mình. Phổ biến ở nông thôn là bơi sông, trèo cây, đá bóng ngoài đường... những trò chơi rất nguy hiểm và không mang lại lợi ích gì cho trẻ em...

Thực trạng thiếu sân chơi cho trẻ em không phải là điều gì mới mẻ. Tính đến năm 2012, cả nước mới có khoảng 150 điểm vui chơi cấp tỉnh, hơn 770 điểm vui chơi cấp huyện, khoảng 4.200 điểm vui chơi cấp xã phường, 3.673 nhà văn hóa cấp xã và 37.134 nhà văn hóa thôn, bản... Trong

khí đó hiện nay trẻ em cả nước đã gần 24 triệu trẻ, với số dân số như vậy thì số lượng các địa điểm vui chơi nêu trên là quá nhỏ, quá khiêm tốn.

Không chỉ có trẻ em nông thôn thiếu khu vui chơi, cả người lớn ở các vùng nông thôn cũng hoàn toàn thiệt thòi về mặt thụ hưởng các sản phẩm văn hóa so với người dân thành thị. Thực tế hiện nay, kể cả ở các tỉnh lớn chứ chưa nói đến những vùng xa xôi, hẻo lánh việc tiếp cận với văn hóa, thụ hưởng văn hóa của người dân gặp nhiều khó khăn. Chỉ cần nói đơn giản, cái nhìn thấy dễ dàng nhất, đó là các chương trình ca nhạc, các chương trình nghệ thuật tổng hợp, kịch, múa... chẳng mấy khi nào được tổ chức tại các tỉnh. Có chăng thì ở một vài tỉnh cũng chỉ diễn ra các chương trình giao lưu nghệ thuật, chào mừng một sự kiện gì đó 1-2 lần trong một năm. Hệ thống các rạp chiếu phim ở vùng nông thôn lại càng thiếu, vì thế để có thể tiếp cận với các tác phẩm điện ảnh trong cũng như ngoài nước với người dân nông thôn là vấn đề cực kỳ khó khăn. Các tác phẩm văn học, sách báo được đưa về nông thôn bán cũng rất hạn chế vì thế người dân ở đây nếu có muốn tìm mua 1 tác phẩm hay cũng không phải việc dễ dàng.

Thiếu khu vui chơi giải trí, đời sống văn hóa lại cũng thiếu thốn là một trong những nguyên nhân dẫn đến việc sai lệch trong nhận thức về văn hóa dân tộc, lâu dần sẽ dẫn đến việc đánh mất bản sắc văn hóa dân tộc. Điều đặc biệt dễ thấy nhất đó là những bạn trẻ lứa tuổi thanh niên ở nông thôn, bởi thiếu định hướng văn hóa do đời sống văn hóa thiếu thốn nên khi được tiếp xúc với môi trường hiện đại thường bị choáng ngợp bởi những thứ văn hóa ngoại lai

từ đó dẫn đến việc làm mất đi gốc của văn hóa truyền thống.

Con người dù sinh ra ở nông thôn hay thành phố thì đều có quyền và nhu cầu hưởng thụ văn hóa như nhau. Hơn thế nữa việc đầu tư nhưng cơ sở văn hóa, giải trí cho vùng nông thôn không chỉ đơn giản là giải quyết vấn đề vui chơi mà còn chính là sự đầu tư về văn hóa, xây dựng nền tảng văn hóa căn bản trong mỗi người dân.

NHỮNG GIẢI PHÁP XÓA DẪN KHOẢNG CÁCH NÀY

Để người dân nông thôn cũng được tiếp cận và thụ hưởng văn hóa như ở thành phố, mới đây Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch (VHTTDL) đã triển khai xây dựng Quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở giai đoạn 2013 – 2020, định hướng đến năm 2030.

Theo Quy hoạch tổng thể thì mục tiêu của Quy hoạch sẽ: Xây dựng phát triển đồng bộ các thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở, từng bước khắc phục tình trạng chênh lệch về mức hưởng thụ văn hóa, thể thao, vui chơi, giải trí của

nhân dân ở các vùng, miền, khu vực trong cả nước. Phát huy vai trò, vị trí của hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở trong xây dựng đời sống văn hóa cơ sở.

Mục tiêu chúng sẽ là: Xây dựng phát triển đồng bộ các thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở, từng bước khắc phục tình trạng chênh lệch về mức hưởng thụ văn hóa, thể thao, vui chơi, giải trí của nhân dân ở các vùng, miền, khu vực trong cả nước. Củng cố, nâng cao chất lượng về tổ chức và hoạt động của hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở đạt tiêu chuẩn của Bộ VH-TT-DL đề ra. Phát huy vai trò, vị trí của hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở trong xây dựng đời sống văn hóa cơ sở. Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

Mục tiêu năm 2020:

Ở thôn: 70% số thôn có nhà văn hóa- khu thể thao;

Ở xã: 80% đơn vị cấp xã có Trung tâm Văn hóa – Thể thao;

Cấp huyện: 90% đơn vị cấp huyện có Trung tâm Văn hóa – Thể thao; 30% đơn vị cấp huyện có Nhà Thiếu nhi; 10% đơn vị cấp huyện có Nhà Văn hóa Lao động

Cấp tỉnh: 100% đơn vị cấp tỉnh có Trung tâm Văn hóa – Thể thao; 100% đơn vị cấp tỉnh có Cung, Nhà Thiếu nhi; 50% đơn vị cấp tỉnh có Cung, Nhà văn hóa Lao động.

Khu chế xuất, khu công nghiệp: 100% khu công nghiệp, khu chế xuất có quy hoạch quỹ đất dành cho xây dựng các thiết chế văn hóa, thể thao phục vụ công nhân.

Định hướng đến năm 2030:

Tiếp tục củng cố và nâng cao tỷ lệ các chỉ tiêu đạt được trong giai đoạn từ năm 2013 đến năm 2020.

Phấn đấu đạt được mục tiêu

cụ thể như: Thiết chế văn hóa, thể thao phục vụ cộng đồng đạt 100% ở các cấp.

Thiết chế văn hóa phục vụ thanh thiếu nhi: 50% đơn vị cấp huyện có Nhà thiếu nhi.

Thiết chế văn hóa phục vụ công nhân viên chức lai động: 30% đơn vị cấp huyện, 100% đơn vị cấp tỉnh, 50% khu công nghiệp, khu chế xuất có Trung tâm Văn hóa – Thể thao.

Trên thực tế, trong suốt nhiều năm qua bên cạnh việc xây dựng những thiết chế văn hóa cơ sở để phát triển cũng như nâng cao đời sống văn hóa cho người dân ở nông thôn. Bộ VH-TT-DL cũng đã ban hành nhiều quyết định cũng như công văn gửi về các tỉnh yêu cầu nâng cao đời sống văn hóa người dân nông thôn. Không chỉ có vậy, để tránh tình trạng nhà văn hóa xây xong không được sử dụng gây lãng phí Bộ VH-TT-DL cũng ban hành Thông tư số 12/TT-BVH-TT-DL ngày 22/12/2010 quy định nhà văn hóa phải có các phòng chức năng như: Phòng hành chính, phòng đọc sách, thư viện, câu lạc bộ thể thao, phòng tập thể dục các môn đơn giản... Các xã phải có sân thể thao phổ thông gồm sân bóng đá, sân nhảy cao, nhảy xa... và một số môn thể thao của địa phương..

Ngoài ra, vào các dịp kỷ niệm, sự kiện, lễ hội... Bộ VH-TT-DL đã luôn cùng phối hợp, đồng hành với Sở VH-TT-DL các tỉnh để xây dựng và đưa các chương trình nghệ thuật về biểu diễn tại các địa phương nhằm góp phần nâng cao đời sống văn hóa cho người dân. Nhờ có sự sát sao này mà những năm gần đây, đời sống tinh thần của người dân các tỉnh được cải thiện rõ rệt.

Hiện nay, trên địa bàn cả nước những người dân sống tại thành phố chỉ là số ít, đa phần còn lại

là người dân nông thôn. Số lượng đông đảo này góp phần lớn trong việc xây dựng đất nước, phát triển kinh tế vì vậy cần có những chính sách đặc thù để người nông dân cũng được hưởng thụ văn hóa như ở thành phố. Thực tế, văn hóa của cả đất nước được hình thành từ mỗi cá thể người dân, để có thể có một chỉnh thể văn hóa thì người dân nông thôn cũng cần được học, được tiếp cận với văn hóa như người dân ở thành phố.

Khi người dân được tiếp cận với văn hóa, được thụ hưởng văn hóa đầy đủ có nghĩa là nhu cầu giải trí của họ được đáp ứng, điều này sẽ là động lực cho quá trình tái tạo năng lượng phục vụ cho hoạt động lao động sản xuất kinh doanh... Bên cạnh đó, việc tiếp cận và thụ hưởng văn hóa đầy đủ còn giúp người nông dân hiểu được giá trị văn hóa của dân tộc từ đó có ý thức giữ gìn bản sắc, cùng nhau xây dựng một nền văn hóa dân tộc vững mạnh. Vì thế việc xóa bỏ khoảng cách văn hóa giữa thành thị và nông thôn là điều cần thiết phải thực hiện. Tuy nhiên, để có thể làm được việc này thì không thể chỉ dựa vào ngành văn hóa bởi Bộ VH-TT-DL chỉ có thể đưa ra các chính sách và định hướng phát triển. Việc thực hiện những chính sách này còn phụ thuộc nhiều và khả năng kinh tế của mỗi địa phương và sự chung tay của cả cộng đồng. Thiết nghĩ, để có một nền văn hóa vững mạnh cần có ý chí của toàn dân điều này một phần được xây dựng và vun đắp từ đời sống văn hóa của mỗi người dân. Vì thế các tổ chức, cá nhân bên cạnh việc đầu tư xây dựng những địa điểm vui chơi, giải trí ở các thành phố lớn cũng cần quan tâm hơn nữa đến người dân ở nông thôn ở nhiều lĩnh vực.■